

σκηνή έπαιξε με τέτοια δύναμη το ρόλο της Ρηνιώς, που νέμιζε κανείς πώς είναι χρόνια έξασημένη στο θέατρο, κι ό κ. Συριώτης (Μιχαλάκης) ή κ. 'Αθανασία Μουστάκα (Δαρνούλα) ό κ. Νέζερ (θεός) κ' ή κ. Δόλα Φιλιππίδου (Κα Μελίδη) παίζανε πάρα πολύ καλά τους ρόλους τους.

Δέν έχει άρα γε ψευδία ή «Μητέρα» ; Πολύ πιθανό. 'Αναφέρουμε στα πεταχτά : Τίποτα δέ μάς πρεϊθεάζει πώς ό Μιχαλόκης είχ' ένα ποσό ήθικης μέσα του, που περιμενε μονάχα άφορμή γιά νά εκδηλωθει, και την άφορμή αυτή την έδωκε ή πιστολιά της Ρηνιώς. Γιατι αλήθεια ξαρνίζεται κανείς βλέποντας πώς ένας πρόστυχος τύπος νεαρού θανδή που έγκλημαται δίχως νά νιώθει καμμιάν ένόχληση από τη συνείδησή του, μόλις γιά τιμωρία ένας τρίτος τον πληγώνει, νιώθει το έγκλημά του και ζητεί νά έξαγνισθει. Κ' ίσως θ'άπρεπε, γιά νά στηθει αυτή ή σκηνή, νά ναι πιδ μεγάλη και νά μη γίνει ή μεταστροφή του Μ. άμέσως ύστερ' από την πιστολιά παρά ύστερ' από όρισμένα γεγονότα που θά ξηγούσανε και δικαιολογούσανε τη στάση του. 'Ακόμα εκεί, στη δεύτερη πράξη που ή Μητέρα παίρνει τη Ρηνιώ και την ύψώ-

νει πλάτ της, δέ μάς δίνονται όλα τα ψυχολογικά αίτια που τη σπρώξανε κείνη τη στιγμή σαυτό θά μου πείτε πώς εΐτανε καλή. πώς εΐτανε άνθρωπιστικά μορφωμένη ψυχή, πώς έν ήθελε νά υπάρχουν δούλοι κι άφεντάδες, πώς είχε σκοπό νά χεραρετήσει τη Ρηνιώ... Πολύ καλά. Μά γιατί νά το κάνει αυτό την ώρα εκείνη κι όχι άλλοιτε ; Ποιά ή ψυχολογική άνάγκη ; Δέν κατακρίνω συνολικά τη σκηνή αυτή, μά από τις όμορφότερες του έργου, θέλω νά πώ μόνο πώς βιάζεται ό συγγραφέας νά μάς μπάσει σαυτόν, έν έπεξεργάζεται με πολύ μεγάλη φροντίδα όλες τις λεπτές ψυχικές άφορμές που θά μπορούσαν νά μάς μπάσουν άβίαστα στη σκηνή τούτη. Μπορεί ακόμα το έργο νάχει κι άλλα πιδ άσήμαντα ψευδία. 'Αμφιβάλλουμε όμως αν ό 'Αθηναϊκός τύπος που θά βουίξει αύριο χωρίς άμφιβολία από τις γριτικές, θά βρει τάληθινά του ψευδία. Καί πιδ πολύ ύπερψιαζόμαστε, πώς θά φωνάξει ίσα ίσα γιά τά δυνατώτερα μέρη του έργου, γιά τις καθαυτά άρετές του, που κάνανε όμως τους πολλούς νά πονέσουν κα'—γιατι νά μην τέ ποι με—ν'άγαναχτήσουνε με το συγγραφέα.

ΗΛ. Φ. ΗΛΙΟΥ

ΜΗΤΣΟΥ ΑΝΘΕΜΗ

Τ Ο Κ Ρ Ι Μ Α

—4—

Τά χρήματα ; Οι δέκα χιλιάδες εΐτανε δικές της. Θά τις έξαζε πύλι στην Τράπεζα . . . Στην Τράπεζα, όχι θά τις κρατούσε στο σπίτι, στη μεγάλη κασέλα. Χρειάζονται. 'Εδώ φτωχός κόσμος πεινάει κι' αυτή θά βάλει χρήματα στην Τράπεζα ; Είναι τάλλα και φτάνουνε γιά ώρα άνάγκης.

Τά άλλα, οι δυό χιλιάδες, έν εΐτανε δικές της, εΐτανε ξένες. Μά γιατί νά το κάμη ό Παύλος αυτό, νά της πληρώση τόκο ; Μά δέ θά φταίη εκείνος, ίσως ή γυναίκα του τον άνάγκασε. 'Η γυναίκα του. . . . 'Ας είναι : τι θά κάμη τώρα ; Νά τά μοιράση ψυχικό, καθώς ειπε ή Κατίνα, ούτε αυτό δέ μπορεί νά γίνη. 'Ελεημοσύνη με ξένα λεπτά ; Αυτή έχει τά δικά της. Τι της χρειάζονται ; 'Η σύνταξη του πατέρα της φτάνει γιά νά ζήση. Τι χρειάζονται τά πολλά ;

'Εκείνες όμως οι δυό χιλιάδες είναι ξένες. Ξαίρει τι θά κάμη. Θά ειπή του θείου της νά της πάρη ένα τσέκι και θά το στείλη του Παύλου έτσι χωρίς γράμμα, κλεισμένο σ' ένα φάκελλο. Μά όχι τώρα θ'άφήση νά περάση ένας μήνας κ' έπειτα. Αυτός είναι τώρα στις χαρές του. Βαρύ πράμα νά τότε πικράνη, κρημα 'Επειτα ποιάς ξαίρει.

Μά που θά το στείλη ; Θ' άλλαξε κατοικία. 'Αι, αι, θυμάται. Στο γράμμα, εκεί δά στο τέλος είδε

την καινούργια σύσταση Μεγάλο Ξενοδοχείο. Grand Hotel—τι καλά, που είχε μάθει λίγα Γαλλικά ό Παύλος της τά είχε μάθει. Ναί θά τά στείλη άμα περάση ένας μήνας.

'Όλα ταχτοποιηθήκανε. 'Ηούχασε, μά δέ μόρεσε νά φάη. Τι νύχτα ! 'Ο ύπνος της εΐτανε άνήσυχος κι' έδλεπε παράξενα όνειρα, τρομαχτικά. Πότε κάποιο παράθυρο του σπιτιού εΐτανε γκρεμισμένο κι' άμέσως το γκρέμισμα εκείνο άπλωνότανε, άνοιγε και έλο το σπίτι φαινότανε με την ύψη του γκρεμισμένου, χωματιασμένη. Πότε γύριζε στο περιβόλι κι έχανε το δρόμο κι έτρεχε άπελπισμένη έδώ κι' εκεί. Πότε ένα πρόσωπο γυναίκας άσκημο της έδειχνε κάτι δόντια σουβλερά. Ξύπνησε τρομαγμένη όλα εΐτανε ήσυχα. Το μικρό καντήλι έφεγγε στο εικόνησμα της Παναγίας. Συλλογίστηκε. Μήπως εΐτανε έλα ψέμμα, ένα μεγάλο όνειρο πικρό, βρασανιστικό, που το είχε γεννήσει ή έννοια και ή στενοχώρια γιά την τούση του Παύλου σιωπή. 'Αλήθεια μήπως εΐτανε όνειρο ;

Σηκώθηκε και γύριζε στο μισόφραγγο χωρίς νά ξαίρη τί θέλει. 'Αξαφνα σά νά θυμήθηκε. Πήγέ στην καρυδένια κασέλα, την άνοιξε και κοίταξε στο μικρό στενό χώρισμα, την παράκα. Τά χρήματα εΐτανε και τυλιγμένα στο μαντήλι ακόμα. Στάναξε βαθεία.

Πού τώρα υπνος πιά. Θα κατεβή νανάψη φωτιά, νά πιη καφέ. Ίσως θά τήν ἀνακουρίση. Κατέθηκε σιγά σά νά φοβότανε μήπως ξυπνήση κανένα, πήγε στήν κουζίνα, άναψε φωτιά κι έψησε καφέ. Μήπως εΐτανε κρυωμένη; ό καφές τής φαινότανε άνοστος.

Άνέθηκε πάλι και άνοιξε τó παράθυρο, πού άντίκρυζε τή θάλασσα· Γλυκοχάραζε. Πήρε μιá καρέκλα, κάθησε κι άκούμπησε τó χέρι τής στó παράθυρο. Ένα άλαφρό άεράκι τής δρόσιζε τó πρόσωπο, τής έφερνε τά μυρά τών λουλουδιών. Ξαφνίστηκε. Νόμισε, πώς άκουσε πατήματα στó περιβόλι, μέσα στá δέντρα, στó δρόμο άκριβώς πού έρχεται άπό τή μικρούλα πόρτα Καλέ μήπως; .. Κοίταξε προσεχτικά όρα πολλή. Τίποτα.

Σημέρωνε. ΈΗ θάλασσα γυάλιζε τώρα γαλανή, ήσυχη, άκίνητη. "Αχ! πόσες φορές καθήμενη έκει περιμένα τόν άγαπημένο τής... Και γιατί νά μη τόν προσμένη άκόμα; Ποιές ξέρες; "Όχι, τó παράθυρο αυτό δέ θά κλείση πιά, θά μείνη άνοιχτό πάντα. Έκει θά κάθεται, θά παίρνη τή δουλειά τής και θ' άντικρύξη τή θάλασσα. Θα προσμένη κάποιο καράδι νά σταματήσει, νά κατεβάση τή βάρκα. Κάποιος θά κατεβή γοργός τή σκάλα κι ή βάρκα θά κινήση για τó γιαλό. Και θά πηδήση ζωηρός και πεταχτός και θά τραβήξη άπάνω...

Είχε πιά ψηλώσει ό ήλιος, εταν γύρισε ή θεία τής άπό τó μοναστήρι. Βρήκε τή Μαρία, καθώς τήν άφησε. Μόνο κάποια χλωμάδα έκανε συμπαθητικώτερο τó πρόσωπό τής. Και ή Μαρία, άφού τής έδωσε καφέ, κάθησε κοντά τής και ήσυχη με γλυκειά σιγανή φωνή, σά νά εΐτανε ξένη στόν ίδιο τής τόν πόνο, διηγήθηκε στή θεία τής ελα τά χτεσινά. ΈΗ θεία τής με μάτια δλάνοιχτα, σαστισμένα, τήν άκουγε χωρίς νά μπορέη νά ειπή άλλο, παρά κάθε τόσο σταύρωνε τά χέρια τής και σιγαψιδύριζε.

— Κρίμα, τί μεγάλο κρίμα. Τόσο καλός ό Παύλος. Τί κρίμα!

Και εταν τά διηγήθηκε ελα και όσα σχεΐασε και όσα άποφάσισε, τήν άγκάλιασε και τής ειπε:

— Μοϋ κάνει κακό, θείτσα μου, πού σοϋ κόδω τó δρόμο, πού...

Μά ή θεία δέν τήν άφησε νά τελειώση.

— Μοναστήρι δικό μου είναι τó σπίτι αυτό. Ό Θεός νά μοϋ χαρίση χρόνια νά ειμαι κοντά σου, Μαρία μου.

ΈΗ Μαρία δακρυσμένη τή φίλησε, φίλησε και τó χέρι τής και ειπε:

— Τώρα δε ξαναρχίσουμε τήν παλιά ζωή μας, θείτσα μου.

Γ.

Τόν πρώτο χρόνο στó Παρίσι ό Παύλος ζούσε καθώς στήν Άθήνα. Μελέτη στó σπίτι κι' έπίσκεψη

στá νοσοκομεία. Ό καθηγητής, πού τόσο τόν ειχε άγαπήσει και προστατέψει στήν Άθήνα, τότε σύστησε μ' ένα θερμότατο συστατικό γράμμα σέ κάποιο φίλο του καθηγητή τού Παρισίου, πού διεύθυνε ένα άπό τά σπουδαία νοσοκομεία. Ό καθηγητής εκείνος σέ λίγο άγάπησε τόν Παύλο για τή μόρφωσή του, τήν εξυπνάδα του και τήν επιμέλεια και τάξη πού ειχε σ' ελα. Ό Παύλος άφοσιώθηκε στήν εργασία και στó τέλος τής χρονιάς ελοι εΐ σπουδαστές, και εΐ ξένοι άκόμα, μιλούσανε μ' ένθουσιασμό για τήν προκοπή του.

Ό Παύλος άπό τις διασκέδασες τού Παρισίου καμμιá δε γνώρισε. Όταν ήθελε νάνασάνη λίγο άπό τήν καθημερινή δουλειά, πήγαινε στá Μουσεία και κάποτε στήν όπερα ή στó Γαλλικό θέατρο και στίς συναυλίες, γιατί τού άρεσε ή μουσική. Έξω άπό αυτά τίποτε άλλο.

Στήν άρχή τής άλλης χρονιάς ό καθηγητής τότε συμβούλεψε κοντά στή νοσοκομειακή παρατήρηση νά έπιδεσθ σέ μιαν άλλη επιστημονική μελέτη, πού χρειαζότανε μικροσκόπιο, και σ' αυτό εΐτανε άρκετά γυμνασμένος ό Παύλος, εταν άκόμα σπούδαζε στήν Άθήνα.

— Είμαι μία εργασία, τού ειπεν ό καθηγητής, πού σχετίζεται με μία μεγάλη μελέτη πού με άπασχολεί καιρό τώρα. Φαίνεται βέβαια δευτερεύουσα και έπιδοθητική, μά μπορεί νά σέ δηγήση σέ πρωτότυπα συμπεράσματα. Δέ θά σοϋ χρειαστοϋνε πολλοί μήνες, πιστεύω, και τάποτελέσματα θά είναι πολύ ικανοποιητικά για σένα. Έχω εμπιστοσύνη στήν επιμέλειά σου και τήν κρίση σου.

Τά λόγια αυτά κολακέψανε πολύ τόν Παύλο. Μιά άστραπή περηφάνειας φώτισε τά μαϋρα μάτια του. Έπεσε δλέψυχα στή δουλειά. Όσοε ώρες τού περισσεύανε άπό τó νοσοκομείο, τις άφιέρωνε στήν εργασία εκείνη. Άφησε και θέατρο και συναυλίες και κατόπι περιόρισε και τις ώρες τού ύπνου. Άφοφωμένος στή δουλειά ζούσε γι' αυτή, θά ελεγεε. Κάποτε σταματοϋσε και συλλογιζότανε.

— Τι θά μπορούσα νά κάνω, αν ειχα τά μέσα ψιδύριζε. Έκείνο τó χρόνο εργαζότανε στó ίδιο νοσοκομείο ένας νέος Έλληνας γιατρός συστημένος στόν ίδιο καθηγητή. Είχε ρθει άπό τή Σικιάδα, πού ειχε κάνει μερικά χρόνια τó γιατρό. Μεγαλύτερος άπό τόν Παύλο, ώε τριάντα χρονών. Λογάριαζε νά μείνη ένα μονάχα χρόνο για νά πασαλειφτή καθώς ελεγε, νά βερνικωθή, νά πάρη τó λουτρο, γιατί ειχε σκοπό νά κάνει στó Βόλο πιά τó γιατρό. Διαφορετικά άπό τόν Παύλο. Δούλευε βέβαια, μά δεχι και όλεε τις ώρες. Σκόπευε σ' ένα χρόνο και τά νοσοκομεία νά γνωρίση, μά και όλεε τις χάρες και χαρές τού Παρισίου.

Γνώρισε φυσικά τόν Παύλο και τόν άγάπησε με τήν καρδιά του. Τόνη θάμαζε για τή μάθησή του και προπάντων για τήν επιμέλεια και τήν άφωσώ-

σή του στην επιστήμη. Συλλογιζότανε μόνο πώς θά βραστούσε τόσος λεπτός οργανισμός σέ τόσο κόπο.

Κάποιο βράδυ φύγανε από τὸ νοσοκομείο καί, ἀφοῦ κόνανε μαζί ἕνα γύρο στὸν κεντρικὸ δρόμο τῆς Λατινικῆς συνοικίας, καθήσανε σ' ἕνα καφενεῖο. Ὁ Κώστας-ὁ Σκιαθίτης ὁ γιατρὸς παράγγειλε μπύρα, ὁ Παῦλος καφέ.

— Γιατί δὲν πίνεις μπύρα ;
— Δὲ μ' ἀρέσει ; Προτιμῶ τὸν καφέ.
— Ἀσχημα κάνεις. Ἡ μπύρα κάνει κέφι.
Ἀφοῦ πέρασε λίγη ὥρα, λέει ὁ Κώστας.
— Πάμε στὸ χορὸ ;
— Δὲν ξαίρω νὰ χορεύω, εἶπε κάπως δισταχτικὰ ὁ Παῦλος.

— Κατάλαβα. Θὰ ἔχασες ὅλες σου τίς ὥρες στὸ στὸ διάβασμα καὶ στὸ Πανεπιστήμιο, ἔταν ἦσουνα στὴν Ἀθήνα.

—Τίς ἔχασα ; εἶπε γελῶντας ὁ Παῦλος.
— Ναί, τίς ἔχασες, Κύριε, μὴ γελᾷς, σὲ παρακαλῶ. Τὰ νιάτα ἐπιβάλλουνε μερικὲς ὑποχρέωσεις καὶ μερικὰ καθήκοντα. Ὅταν ὁ νέος τὰ παραδέψει, τὰ νιάτα ἐκδικιοῦνται. Ὅ,τι δὲν ἔκανε κανεὶς στὰ νιάτα του, θά γυρέψῃ νὰ τὰ κἀνῃ σαραντάρης ἢ καὶ πενηντάρης ἀκόμα καὶ τότε βλαστήματα. Τὰ καμώματά του θά εἶναι καὶ θά φαίνωνται ἄνοστα καὶ ἄπρεπα. Αὐτὸ θά εἶναι τὸ αἰσχρὸν ποῦ λέγανε οἱ ἀρχαῖοι. Ὅ,τι γίνεται στὴν πρέπουσα ἡλικίᾳ εὐφραίνει καὶ κείνους ποὺ τὸ βλέπουν, εἶναι καλόν, ἕμορφο. Τώρα ἐσὺ χάνηκες στὸ διάβασμα, παραμελεῖς τὰ καθήκοντα ποῦ ἔχεις στὴ νιότη σου καὶ αὐτὴ θά σ' ἐκδικηθῇ. Μὴ γελᾷς, θά σ' ἐκδικηθῇ. Γι' αὐτὸ ἀκουσέ με, σήκω νὰ πάμε στὸ χορὸ. Ἐγώ, παντρεμένος καὶ λαχταρῶ, ἔσένα δὲ μιλεῖ ἡ καρδιά σου ;

— Ἀφοῦ δὲν ξαίρω χορὸ ;
— Νὰ μάθης. Μὰ καὶ τώρα νὰ ἴδῃς μονάχα νὰ χορεύουνε, φτάνει. Ἀρχὴ σοφίας...
— Δὲ μπορῶ, γιατρέ.
— Κώστα νὰ μὲ λές.
— Δὲ μπορῶ, Κώστα. Αὐριο πρέπει νὰ εἶμαι πρῶτ' στὸ νοσοκομείο καὶ εἶμαι ἀσυνήθιστος στὸ ξενύχτι.

— Σὰν τίς κόττες, μάτια μου. Ἀλήθεια, γιὰ πές μου, Παῦλε, ποῦ θά κἀνῃς τὸ γιατρό ;
— Στὸ νησί μου. Ποῦ ἄλλοῦ ;
— Τότε γιατί νὰ πέσης μὲ τὰ μούτρα σὲ μιὰ δουλειὰ ποῦ δὲ σοῦ χρειάζεται ;
— Πρῶτα πρῶτα εἶναι οὐμβουλή τοῦ καθηγητῆ καὶ ἔχω ὑποχρέωση μεγάλη σ' αὐτόνε γιὰ τὸ ζωηρότατο ἐνδιαφέρον ποῦ δείχνει γιὰ μένα. Ἐπειτα μοῦ ἀρέσει πολὺ νὰ κἀνω μιὰν ἐργασία πρωτότυπη. Εἶναι κάτι ποῦ ἱκανοποιεῖ τὴν ψυχὴ μου.
— Κι ἔπειτα θά πᾶς νὰ κλειστής στὸ νησί.
— Μήπως μπορῶ νὰ κἀνω διαφορετικὰ ;

— Θὰ ἤθελες, σὰ νὰ λέμε, νὰ ἐγκατασταθῆς στὴν Ἀθήνα ;

— Δὲν ἔχω τὰ μέσα. Εἶμαι φτωχὸς καὶ μὲ ξένα λεπτὰ σπουδάζω.

— Θὰ ἤθελες ἕμως ;
— Δὲ θά εἶμουνα εὐλικρινῆς, ἀν ἔλεγα ὄχι. Ξαίρεις ἕμως πολὺ καλὰ, πῶς ἡ Ἀθήνα χρειάζεται χρήματα πολλὰ καὶ κόπους ἀναδειχτῆς. Ὅχι πῶς δὲν ἔχω τὴ δύναμη καὶ τὴν ἱκανότητα. Δὲν εἶμαι ἕμως πλασμένος νὰ παλεύω. Ἐργάζομαι μ' ὄλη μου τὴν καρδιά καὶ ὄχι χωρὶς ἐπιτυχία, καθὼς λένε οἱ καθηγητῆς μας.

— Τὸ βεβαιώνω κι' ἐγὼ ὁ ἀνάξιος. Μὲ μεγάλη ἐπιτυχία.

— Εὐχαριστῶ, κύριε Συνάδερφε. Μὰ δὲν μπορῶ νὰ παλεύω καὶ μοῦ λείπουνε τὰ μέσα. Ἐπειτα ἔχω κι' ἄλλην ὑποχρέωση. Εἶμαι ὅπως ξαίρεις, ἀρραβωνιασμένος.

—Τὸ ξαίρω δά. Ἀλήθεια, πῶς τὴ λένε τὴ μνηστὴ σου, ἀν ἐπιτρέπεται.

—Μαρία.
Δὲ μοῦ λές, εἶπε ὁ Κώστας μισοκλείνοντας τὸ μάτι καὶ χαμογελῶντας πονηρὰ, εἶναι ἕμορφη : Γαλανή, μελαχρινή, ψηλή, κοντὴ ;

— Εἶναι ἡ Μαρία, εἶπε ὁ Παῦλος σοδαρὰ καὶ κάπως ἀπότομα.

— Συχώρα με, Παῦλε, ἀν σὲ πείραξα. Δὲν εἶχα τέτοιο σκοπὸ. Τώρα καταλαβαίνω. Ἡ Μαρία εἶναι ἀξία καὶ ὑπεράξια γιὰ ἕνα λαμπρὸ παλληκάρι σὰν τὸν Παῦλο.

Ὁ Παῦλος κοκκίνησε. Λάμπανε τὰ μάτια του καὶ εἶπε.

— Μὲ κολακεύεις, Κώστα.
— Καθόλου δὲ σὲ κολακεύω. Θεωρῶ τιμὴ μου κι' εὐτυχία μου ποῦ σὲ γνώρισα. Μὰ ἀκουσέ με, γιατί εἶμαι μεγαλύτερός σου. Ἀφοῦ ἔχεις μιὰ ἀρραβωνιαστικὰ διαμάντι, κοίταξε νὰ τελειώσης μιὰ ὄρα προτῆτερα τίς δουλειές καὶ πῆγαινε στὸ νησί σου, παντρέψου καὶ ζῆσε εὐτυχισμένος.

— Μήπως τάχα μπορῶ νὰ κἀνω καὶ διαφορετικὰ ;
— Κάτι σοῦ λέω. Ναὶ στὸ νησί σου θά πᾶς, μὰ σὲ βλέπω νὰ ὀνειρεύεσαι τὴν Ἀθήνα. Ποθεῖς πλετύτερο στάδιο, ἴσως, ξαίρω κι' ἐγὼ, ἴσως καθηγητῆς στὸ Πανεπιστήμιο.

— Μήπως τὸ παρακάνης ;
— Πές ὄχι.

Σὰ νὰ στενοχωρηθῆθε ὁ Παῦλος καὶ εἶπε μὲ δυνατώτερη φωνή.

— Μὰ καὶ σὺ δὲ θά ἤθελες τέτοιο πράμα ;
— Ἐγώ ; Τί νὰ κἀνω τῆς γυναίκας μου, ποῦ θέλει νὰ πάμε, σώνει καὶ καλὰ, στὸ Βόλο. Εἶναι τώρα δυὸ χρόνια ποῦ μοῦ γίνηκε ψύλλος στ' αὐτιά : Νὰ πάμε στὸ Βόλο. Εἶναι καὶ αὐτὴ φιλόδοξη. Καὶ τὴ λένε καὶ Εὐφροσύνη. Ἐκεῖνο τὸ εὐ εἶναι τυπογρα-

φικό λάθος. Γίνονται, βλέπεις, και στη ζωή τέτοια λάθη, μόνο που δε δημοσιεύονται διορθωτικά παραράματα. Έγώ, φίλε μου, προτιμούσα το νησί μου. Ίσως δὲν ήμουνα εὖτε γιά γιατρός. Μά τί νά κάνεις τοῦ πατέρα μου, που καπετάνιος και με καράβι με θέλησε γιατρό. Κι ήγίνα, μά με τραβάει πὸ πολὺ τὸ ψάρεμα και τὸ κυνήγι και ή βάρκα. Μά ή γυναίκα μου θέλει Βόλο και δε μπορῶ νά κάνω ἄλ τι. Βόλο εκείνη, Βόλο κι ἐγώ. Δέ χωρεί, βλέπεις, ἐδῶ ἐκχώρησις δικαιωμάτων, ὅπως λένε εἰ δικηγόροι, διαφορετικά, θά σοῦ τήν παραχωρῶσα και σέ βεβαιῶνω πῶς θά ταιριάζατε μιά χαρά.

— Ἐξάσες πῶς εἶμαι κι ἐγώ ἀρραβωνιασμένος, εἶπε γελῶντας ὁ Παῦλος.

— Τά στέφανα εἶναι ὁ ἄλυτος δεσμός, λογιώτατε. Ὁ Διάκος βγάξει τὰ ράσα, ὁ παπᾶς ποτέ. Ἐλίρεις ἔμω, πέρασε ή ὥρα. Νά ὄψεσαι. Μ' ἔκανες ἀπέψη και παραστράτησα κι ἔχασα τὸ χορὸ. Μά δὲν πειράζει. Σοῦ ἔκανα τὴν ἱεροκήρυκα. Μή ξεχάσης ἔμω νά μάθης χορὸ. Εἶναι κρίμα. Εἰ δὲ μή, τί σοῦ χρειά ζονται τὰ πόδια;

Σηκωθήκανε και προχωρήσανε μαζί ἀρκετὸ διάστημα. Και τὰ κέντρα και οἱ δρόμοι γεμάτοι κόσμο μ' ὄλη τή χειμωνιάτικη βροχή. Ζευγάρια περνοῦσανε μπροστά τους.

— Νά φρόνιμοι ἄνθρωποι. Ἐκτελοῦν εὐδρόμω και εὐσυνειδήτως τὰ καθήκοντα που ἔχουνε στή νιότη τους.

— Παῦλε, περεῦο και σὺ ποῖαι ὁμοίως.

Χωρίσανε γελῶντας.

Ὁ Παῦλος πρώτη φορά πήγε τόσο ἀργά σὸ σπίτι του. Στὸ δρόμο συλλογιζότανε, ἔσα του εἶπε ὁ Κώστας. Ἐπειτα θυμήθηκε πῶς εἶχε δέκα πέντε μέρες νά γράψῃ στή Μαρία. Κάθησε και τῆς ἔγραψε ἕνα γράμμα γεμάτο λατρεία και ἀγάπη. Παρασμένα μεσάνυχτα ἔπεσε νά κοιμηθῆ. Ἐύπνησε ἔμω πολὺ πρωί, καθῶς πάντοτε, και πήγε σὸ νοσοκομεῖο. Μετὰ μισή ὥρα ἤρθε ὁ Κώστας, πρώτη φορά τόσο νωρίς.

— Διάβολε, εἶπε. Νόμιζα πῶς θά σέ προλάβω. Μά ἐσύ, παιδί μου, εἶσαι ἄλλο πρᾶμα. Τότε γιατί ξεδεύεσαι ἄδικα και νοικιάζεις δωμάτιο. Νά μετακομίσης ἐδῶ καλύτερα.

— Ἄν μπορῶσα, εἶπε παιδερᾶ και με πολλή ὄρεξη ὁ Παῦλος.

(Ἐχει συνέχεια)

Στὸ ἐρχόμενο φύλλο τοῦ «Νουμά» θά δημοσιευτεῖ μιά καινούργια σειρὰ τραγούδια τοῦ Πάνου Δ. Ταγκόπουλου.

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΝΑΧΟ

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΒΕΝΤΕΚΙΝΔ

Γιά λίγους ποιητῆς τῆς σημερινῆς ἐποχῆς τὸ κοινὸ ἔχει τόσο ἀντίθεση γνώμης ὅσο γιά τὸ Βέντεκινδ. Μά γενικᾶ δὲν τοῦ ἀμφισβητεῖ κανεὶς σήμερον τὸ μεγαλεῖο τῆς εἰλικρίνειας τῆς τέχνης του. Ὁ Βέντεκινδ εἶναι ἀντιπρόσωπος μιάς γενεᾶς που δὲν γεννήθηκε ἀκόμα. Ὅλα τὰ ἔργα του καταγίνονται με τὰ πὸ λεπτὰ ζητήματα τῆς αἰώνιας ἀνθρώπινης ψυχῆς. Παντοῦ φέρνει τὸν ἄνθρωπο σὲ σχέση πρὸς τὴν αἰωνιότητα, πρὸς τὸ σύμπαν, οἱ σχέσεις τῶν ἀνθρώπων ἀναμεταξύ τους δὲν τὸν ἐνδιαφέρουν και τόσο. Οἱ χαρῆς κι οἱ λύπες τῶν ἀνθρώπων τοῦ φαίνονται πολὺ μικρῆς και γελοῖες μπροστά στήν αἰωνιότητα. Και ἔτσι ὁ ποιητῆς γίνεται κάποτε ειρωνικὸς ἔσα με ἕνα βαθμὸ, που προσβάλλει τὸ ἐπιπόλαιο αἶσθημα τοῦ ἀστοῦ. Ἡ πολιτεία, οἱ νόμοι, ή κοινωνία, ὅλα τοῦ φαίνονται ἀστεῖα. Σά νά θέλει νά πεῖ. «Δὲν ἀξίζει τὸν κόπο νά χάσει κανεὶς τὰ λόγια γιά σᾶς και γιά τοῦς θεομοῦς σα;» μά ἀφοῦ τὰ ἔχετε ὅλα αὐτά, φροντίστε τουλάχιστο νά τὰ καλλιερέψετε κίπως. «Και ἔπειτα σά νά μετανόησε που εἶπε αὐτά, χαλάει ὁ ἴδιος πάλι τίς τραγωδίες που δημιουργῆσε ἀπὸ τίς ταπεινῆς φροντίδες τῶν ἀνθρώπων, και μᾶς φαίνεται σά ν' ἀκοῦμε κάποια φωνή». «Ὅλα εἶναι τόσο γελοῖα ὅ,τι και ἂν κάνετε, ἔσεἰς οἱ ἄνθρωποι».

Ὁ Βέντεκινδ εἶναι μονάχα γιά κείνους που ἔχουν κάνει διαζύγιο με τή ρουτίνα, με τήν ἀστική ἰδεολογία. Τὸ πλάσμα τοῦ ποιητῆ εἶναι Θεός, ἄνθρωπος και ζῶο μαζί, ἕνα εἶδος Ἐωσφόρου. Γι' αὐτὸ και ή ἠθική του διαφέρει τόσο ἀπὸ κάθε ἄλλη ἠθική. Στὰ δράματα τοῦ Β. ὁ ἀστυς θεατῆς κολλᾶς φορῆς δὲν ξαίρει ἂν πρέπει νά γελάσει ή νά κλάψει, γιατί ὅλα τὰ πράματα και τὰ πρόσωπα τὰ περιβάλλει πάντα με μιά ἀρκετὴ δόση ειρωνείας. Ἐνα πολὺ χαρακτηριστικὸ του ποιήμα εἶναι «Τὸ φτωχὸ κορίτσι».

Ἐνας νεαρὸς κύριος με εὐγενική ψυχὴ βρῖοκαε σὸ δρόμο ἕνα φτωχὸ κορίτσι ἀστεγο και φροντίζει νά τοῦ βρεῖ μιά θέση και ἕνα καταφύγιο σ' ἕνα σιδηρωτήριο. Ἐκεῖ μέσα ὅμω; τὸ κορίτσι δὲν μπορεῖ νά ξεχυσει τὸν καλὸ κύριο. Μιά μέρα λοιπὸν μπαίνει σὸ σπίτι του και πέφτει γυμνὸ σὸ κρεββάτι του. Ὁ κύριος ἀποκρούει τὴν πρόταση τῆς κόρης, τῆς ὑπόσχεται ὅμω; νά τὴν παντρευτεῖ. Και τὸ ποιήμα τελειώνει.

Ἀλήθεια σὲ ὁλίω μέρες ἤν δόχησε

Μπρὸς στήν ἀγια Τρόπεζα.

Δὲν μπορεῖ νά πεῖ κανεὶς

Πόσο εὐτυχισμένη εἶτανε!

Σὲ ὅλα του τὰ ἔργα και ποιήματα ὁ Βέντεκινδ